
'WIE ZOEKT DIE VINDT'**2005-2006**

Bellinda Staelens

voor alle directies en personeelsleden

In deze rubriek van de Diocesane Mededelingen proberen we interessante ideeën en praktijkvoorbeelden uit scholen samen te brengen. Ze illustreren immers hoe scholen creatief en zorgzaam omgaan met kansarmoede in de eigen schoolcontext. We hopen dus dat zoveel mogelijk geëngageerden en geïnteresseerden deze rubriek willen stofferen en mee inspireren. Ook zullen we putten uit bestaande literatuur en feedback vanuit andere organisaties.

Deze rubriek biedt ook de mogelijkheid om andere scholen te contacteren voor de doorverkoop of aankoop van interessant didactisch materiaal. Een gezamenlijke aankoop kan de kostprijs immers drukken of men kan resterend materiaal aldus nog nuttig besteden. Reacties zijn van harte welkom!

*Er is een groeiend sociaal probleem:
leerplichtonderwijs wordt duur,
te duur voor minder- en zelfs matig begoede gezinnen.*

*Er is de bereidheid
van scholen, oudercomité's, CLB's...
om het probleem onder ogen te zien,
zich te informeren en te doen wat kan.
Er zijn vele waardevolle en nuttige ervaringen
waarbij geprobeerd wordt om de kosten laag te houden
en de kwaliteit van het onderwijs hoog.
Het loont de moeite om die samen te brengen.
(Uit 'Receptenboek voor goed(koop) onderwijs')*

We vermelden hier zes inspirerende suggesties die in de eerste jaargang 2005-2006 aan bod zijn gekomen :

- 1 Inschakelen van een ervaringsdeskundige (blz 2)**
- 2 Nadenken over de algemene werkingsonkosten (blz 3)**
- 3 Een schoolcode opstellen (blz 5)**
- 4 Sensibilisering van leraren en leerlingen via een 'armoedetocht' (blz 8)**
- 5 Samenwerking tussen school en clb (blz 10)**
- 6 Alternatieve vakantiemogelijkheden voor kansarme gezinnen (blz 16)**

**Eerste suggestie:
inschakelen van een ervaringsdeskundige**

Je kan er als schoolteam bewust voor kiezen om extra aandacht te besteden aan leerlingen uit kwetsbare gezinnen. Dan ga je ervan uit dat leerlingen die in armoede leven, niet alleen verveeld zitten met het feit dat hun ouders de rekening niet kunnen betalen, maar ook dat in armoede leven een grote invloed heeft op hun zelfbeeld en gevoelsleven, en zodoende ook op hun gedrag.

Het inschakelen van een ervaringsdeskundige die zijn of haar verhaal brengt kan heel wat zaken verduidelijken en kan het team een beter zicht geven op de armoedeproblematiek in haar geheel. Een ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting is eigenlijk een soort tolk. Hij vertaalt voor een consulent of hulpverlener hoe kansarmen zich voelen en waarom ze doen wat ze doen. En dat is nodig want er gaapt een diepe kloof, een 'missing link' tussen de armen enerzijds en onderwijsmensen en beleidsmakers anderzijds. Een ervaringsdeskundige fungeert als brugfiguur tussen arme ouders en de school. Hij kan vertalen en verduidelijken wat beiden denken, voelen, bedoelen,...

Deze deskundigen verwerven ook meer en meer hun plaats in het Vlaamse armoedebeleid. Met de verankering van deze interessante methodiek in het armoededecreet staan zowel de sociale sector als alle aangrenzende sectoren (onderwijs, justitie, gezondheidszorg, tewerkstelling, huisvesting, enz.) voor de uitnodiging om deze handschoen tot participatief armoedebeleid op te rapen en verder vorm te geven.

Ga samen met een ervaringsdeskundige op pad. Het is een hele uitdaging, maar de kans op een geslaagd contact en betere communicatie met ouders en leerlingen neemt er alleen maar door toe.

Weet je niet zo goed hoe je het best contact opneemt met dergelijke ervaringsdeskundigen?

Meer informatie vind je bij VZW De Link, bellen naar 03/218 88 78 of mail naar de.link@scarlet.be

Uit het ideeënboek van SOS - 'School zonder schulden, Recepten voor goed en goedkoop onderwijs.' Garant, 2005, p. 41-41.

**Tweede suggestie:
nadenken over de algemene werkingskosten**

Vaak worden 'uitgavenstromen' eens ze zich geïnstalleerd hebben, niet meer of slechts sporadisch aan een kritische controle onderworpen. Ook op schoolniveau kan er ernstig bespaard worden. Hoeveel besteden we jaarlijks aan onderhoudsproducten, vuilniszakken, energieverbruik? Een school ging het na en kwam tot onthutsende maar tegelijk veelbelovende vaststellingen: wat bespaard wordt, kan immers andere onkosten helpen drukken.

Een kritische doorlichting van de schoolboekhouding is een nuttige tijdinvestering. Doe zelf de oefening en werk volgens een stappenplan:

- Breng de kosten zo gedetailleerd mogelijk in kaart. Haal de cijfers uit de boekhouding. Vergeet niet te letten op:
  - o Onderhoud en onderhoudsproducten.
  - o Verwarmingskosten, elektriciteit, water.
  - o Verzekeringen.
  - o Afvalpreventie.
  - o Firma's waarbij men bestellingen plaatst.
  - o Verplaatsingskosten.
- Analyseer de bevindingen. Waarop proberen we als school tijdens het volgende schooljaar te besparen? Waar kan bezuinigd worden? Door een rationeel en spaarzaam omgaan met de werkingsmiddelen verminder je het geld dat 'wegvliegt' en dat allicht op andere domeinen goed kan gebruikt worden.
- Wellicht is ook een sensibilisering nodig bij personeel en leerlingen. Belangrijk is dat de vorderingen kunnen gevolgd worden (bijv. maandelijkse metingen). Zoek creatieve, efficiënte manieren om dit kenbaar te maken. Bijvoorbeeld een statistiek die opvolgt hoe het aantal kopies beperkt kan worden.
- Beloningen kunnen helpen om het gewenste gedrag (bijv. zo weinig mogelijk afval) te stimuleren. Misschien kunnen hier ook concrete afspraken met leerlingen en leerkrachten gemaakt worden. Zo kan bijvoorbeeld een fikse daling van het aantal kopieën benut worden om het uitgespaarde geld te gebruiken voor de aankoop van extra didactisch materiaal. Klassen waar ramen gesloten en lichten gedoofd worden, krijgen eens een extra voorziening.
- Bespreek met de leerlingen- en ouderraad hoe je het uitgespaarde geld zinvol wil besteden. Je mogelijkheden om goed(koop) onderwijs aan te bieden worden een heel stuk groter als je zoveel mogelijk mensen kan motiveren. Ouders, vooral zij die minder aan hun trekken komen met spreekvaardigheid, zijn vaak heel graag bereid om een hand toe te steken bij praktische problemen. Aldus kunnen hun waardevolle competenties ook aan bod komen en hiervoor waardering tonen is relevant voor een positieve communicatie.

Nog een bedenking: Een goede 'schoolboekhouder' werkt kostenbesparend. Misschien is het aantrekken van een financiële deskundige binnen 'het schoolbestuur/inrichtende macht' een haalbare oplossing.

Uit het ideeënboek van SOS - 'School zonder schulden, Recepten voor goed en goedkoop onderwijs.' Garant, 2005, p. 72-74.

Derde suggestie: een schoolcode opstellen

(gebaseerd op een inspirerend voorbeeld uit de regio Sint-Niklaas – Temse)

'Kinderen mogen niet de dupe zijn van het feit dat hun ouders de rekeningen niet meer kunnen betalen, scholen kunnen er evenmin voor opdraaien. Principieel is het onderwijs gratis maar in de praktijk blijkt dit niet zo te zijn. Hoe kan dit bijgestuurd worden? De scheiding die tengevolge van schoolkosten ontstaat tussen scholen onderling en tussen leerlingen laat littekens na in de verdere ontwikkelingskansen en de latere maatschappelijke positie van de betrokkenen. Dit patroon moet doorbroken worden door structurele en creatieve oplossingen.'

In de werkgroep Kostenbeheer, een werkgroep van het LOP Sint-Niklaas basisonderwijs en Sint-Niklaas-Temse secundair onderwijs, werd hierover nagedacht en een 'code' voorbereid. Zij inspireerden zich hiervoor op een bestaande code van het LOP Kortrijk-Menen. Deze 'schoolcode' wil het engagement van de scholen voor betaalbare schoolrekeningen aanmoedigen. Het beperken van de rekeningen vraagt een inspanning van de gehele school, de directie en het schoolteam, maar ook de inrichtende machten, ouderraden, leerlingenraden kunnen hun steentje bijdragen. Werken aan gelijke onderwijskansen is immers een gedeelde verantwoordelijkheid. De code die uiteindelijk onderling werd opgesteld, omvat tien afspraken:

1 De school zoekt steeds naar de, voor de ouders, financieel voordeligste manier om haar pedagogisch project te realiseren.

De school engageert zich om voortdurend de kostprijs van activiteiten, materialen, boeken, ... te evalueren. Telkens stelt men zich de vraag : " Is deze uitgave noodzakelijk en zo ja kan het niet goedkoper?"

2 De school engageert zich om jaarlijks op kritische wijze de aangerekende kosten te bekijken in functie van een betere beheersing en/of mogelijke daling van de totale kostprijs.

Het totale kostenpakket wordt jaarlijks bekeken . Er wordt rekening gehouden met de suggesties verspreid via de tipwijzers.

3 De school deelt bij inschrijving of ten laatste de eerste week van het schooljaar, de lijst met te verwachten bijdragen aan de ouders mee.

Bovendien besteedt de school grote zorg aan de vormgeving en duidelijkheid van deze lijst en de uiteindelijke schoolrekening, zodat de ouders die minder taal- en rekenvaardig zijn deze raming en rekening kunnen begrijpen en interpreteren. Ouders hebben vaak geen idee wat een jaar onderwijs zal kosten. Nochtans weten zij graag wat hen te wachten staat. Zo kunnen ouders makkelijker inschatten hoeveel geld ze moeten voorzien voor schooluitgaven.

Het overzicht bevat volgende onderdelen :

- a De verplichte uitgaven die via de schoolrekening zullen worden vereffend. Dit zijn alle door de school gefactureerde uitgaven die leerlingen moeten maken om het onderwijs te kunnen volgen : boeken, uitstappen, schoolzwemmen, materialen, gymkledij,...
- b De noodzakelijke aankopen buiten de school: mappen, kleurpotloden, verf, ...
- c De niet-verplichte uitgaven : reizen in de vakantieperiode, abonnementen, dranken, lidgeld oudervereniging,...

De school streeft er ook naar om een realistische raming van de bijkomende kosten (interessante voorstellingen, klasinitiatieven, ...) te maken en mee te delen aan de ouders.

4 In het schoolreglement wordt duidelijk en concreet opgenomen welke stappen ouders kunnen zetten als ze moeilijkheden ondervinden met de schoolrekening (naar inhoud of naar betalingsmogelijkheid).

De communicatie met de ouders verloopt via de directie of een vertrouwenspersoon van de school. Deze zoeken met de ouders naar een voor beide partijen aanvaardbare oplossing.

5 De school biedt, in overleg met de ouders en rekening houdend met de financiële mogelijkheden, de ouders die betalingsmoeilijkheden hebben de mogelijkheid aan tot gespreide betaling of andere betalingsopties.

Blijkt een maandelijksse betaling ideaal dan start die best in oktober. Als de betalingen in de school gegroepeerd gebeuren, is de betalingsformule meestal: een voorschot halfweg het eerste trimester, een eerste afrekening in het tweede semester en een definitieve afrekening op het einde van het schooljaar. Voor sommige ouders is een grotere spreiding beter haalbaar. De mogelijkheid om maandelijks te betalen kan de financiële druk aanzienlijk verlichten. Bij het vaststellen van de uiterste betaaldatum kan best rekening worden gehouden met de uitbetalingsdata van kinderbijslag en vervangingsinkomen. September is een dure maand, als die "schoolrekeningvrij" kan blijven neemt dit voor ouders de druk weg van de gezinsfinanciën.

6 De school kan de schoolrekening enkel de eerste keer via de leerling aanbieden.

Aanmaningen tot betaling van niet of onvolledig betaalde schoolrekeningen worden niet via de leerling en ook niet via de schoolagenda aan de ouders bezorgd. De (niet-betaalde of onvolledig betaalde) schoolrekening is een aangelegenheid tussen de school en de ouders. Leerlingen en leerkrachten worden daarbuiten gehouden.

7 Als de school activiteiten tijdens de schooluren organiseert, stelt ze zich tot doel om alle leerlingen te laten deelnemen.

Voor deze activiteiten mag de financiële bijdrage nooit uitsluiting in de hand werken. Deze activiteiten worden beperkt en de school zoekt mogelijkheden om de kostprijs voor de ouders te drukken. Voor activiteiten buiten de reguliere lestijden geldt hetzelfde. Wat niet voor alle leerlingen financieel haalbaar is, kan nooit voorbereid of verwerkt worden tijdens de lessen.

De financiële bijdrage voor activiteiten die tijdens de reguliere lestijd vallen, mag de deelname van geen enkele leerling in de weg staan. De school mag er zich niet bij neerleggen dat een groep leerlingen om financiële redenen niet deelneemt aan een activiteit. De school engageert zich ook om in een individueel gesprek na te gaan waarom leerlingen niet deelnemen. Voor duurdere activiteiten probeert de school middelen te voorzien om de kostprijs te drukken bijvoorbeeld via tussenkomsten uit de werkmiddelen, een eigen sociaal fonds of de opbrengsten van een actie.

8 Individuele aspecten bij niet betaling of onvolledige betaling van de schoolrekening worden met de grootste discretie behandeld.

Het is onvermijdelijk en zelfs noodzakelijk dat een aantal mensen in de school op de hoogte zijn van de problemen in sommige gezinnen. Dit aantal mensen zal beperkt gehouden worden en zij onderhouden een attitude van discretie en respect.

9 Scholen streven ernaar om rekening te houden met de kansenpassen.

Aan de ouders met een kansenpas zal uitgelegd worden in welke situaties deze kansenpas kan gebruikt worden en welke de voordelen ervan zijn.

10 De school engageert zich om samen met alle betrokkenen te werken aan positieve beeldvorming over (kans-) arme gezinnen.

Goedbedoelde signalen worden soms – wederzijds - verkeerd geïnterpreteerd. Angst voor school wordt soms geïnterpreteerd als desinteresse, andere omgangsvormen en onhandigheid kunnen soms de indruk wekken van onbeleefdheid. Vorming over de achtergrond van deze leerlingen kan heel wat misverstanden oplossen wanneer leerkrachten leren signalen van ouders en kinderen juist te interpreteren.

Wie meer informatie of toelichting bij deze tekst wenst, kan zich richten tot het Lokaal Overleg Platform Sint-Niklaas basisonderwijs en Sint-Niklaas-Temse secundair onderwijs.

Contactpersoon: Geert Ryssen – Nieuwstraat 91 – 9100 Sint-Niklaas – Tel 03 780 36 40

info@sint-nicolaassg.be

**Vierde suggestie:
sensibilisering van leraren en leerlingen via een 'armoedetocht'**

(gebaseerd op een inspirerend voorbeeld uit het Sint-Maarteninstituut Aalst)

*'Er zijn veel mensen die niet weten wat armoede is.
Daarom is werken op school rond het thema 'armoede' heel belangrijk.'
(Getuigenis vanuit vierdewereldbeweging Gent)*

Er is een wereld van verschil tussen mensen die in moeilijke omstandigheden (materieel en sociaal) moeten leven en mensen die materiële zekerheden en stabiele omgevingsfactoren als een evidentie kunnen beschouwen. De meeste leerkrachten komen uit de laatste groep (vooral middenklasse-achtergrond), maar ook veel leerlingen – zeker in ASO-scholen – weten niet hoe het is om in moeilijke leefomstandigheden te moeten opgroeien. Daardoor zijn er veel misverstanden en onbegrip tegenover leerlingen en ouders die niet zo goed functioneren in de schoolcontext en de samenleving. Men heeft de neiging om snel met de vinger te wijzen naar hun falen, als zou het allemaal hun eigen verantwoordelijkheid zijn. Daarom is het van essentieel belang dat een school hier aan sensibilisering werkt, dat leerkrachten en leerlingen inzicht krijgen in structurele mechanismen en persoonlijke voorgeschiedenissen die de kwetsbaarheid van heel wat mensen in de hand werken. Het is een positief signaal als scholen met 'kansrijkere' leerlingen hier werk van maken. Zo werken zij aan burgerzin en verantwoordelijkheid. Want kansarmoede is een maatschappelijk probleem, en dus ieders probleem.

Het Sint-Maarteninstituut in Aalst werkte aldus een initiatief uit met een 'armoedetocht' voor de vierdejaars ASO. We laten twee leerkrachten aan het woord:

"Sinds enkele jaren proberen we de vrijdag tussen de examens en de kerstvakantie voor onze vierdejaars humaniora zinvol in te vullen, doorgaans met een film in het kader van de actie Welzijnszorg.

Dit jaar wilden we proberen om onze leerlingen nog meer te confronteren met de armoedeproblematiek in onze eigen stad. Daarom schreven we een aantal organisaties aan met de vraag om onze leerlingen gedurende maximaal een halve dag te laten kennismaken met hun werking, ofwel via een voorstelling ter plekke, ofwel (en bij voorkeur) door hen aan het werk te zetten. Het werd een hele klus om dit alles te organiseren, maar uiteindelijk konden alle 160 leerlingen ergens terecht. Er was een gedifferentieerd aanbod: uitleg over de kringloopwinkel, een bezoek aan de (sociale) boerderij van De Loods, een voorstelling van de werking in het wijkgezondheidscentrum 'Het Daenshuis', een rondleiding bij de Wolkenkrabber (sociale huisvesting) en bij Godwill (bedeling van kleding). En sommige leerlingen konden aan het werk in de 'spelothek' waar tweedehands-speelgoed opgeknapt en uitgeleend wordt.

Na een gezamenlijk middagmaal volgde nog een kerstbezinning en een groepsbevorderende activiteit op de school. Niet alle initiatieven die men kon bezoeken, waren even interessant, maar globaal genomen waren de reacties van

iedereen (organisaties, leerlingen en leerkrachten) meer dan positief. Een stimulans om ermee door te gaan! Zonder de inzet van vele leerkrachten, leerlingen en vierde wereldbewegingen in Aalst was dit nooit gelukt. Maar als we de handen in elkaar slaan, is er veel mogelijk.'

Door vanuit de school contacten te leggen met externe hulporganisaties, vergroot men het eigen draagvlak en biedt men tevens aan leerlingen in moeilijke leefomstandigheden de kans om dergelijke initiatieven te leren kennen zonder dat zij gestigmatiseerd worden.

Het kan inspirerend zijn voor andere scholen om ook een dergelijk initiatief uit te werken. Trouwens, op vele plaatsen zijn nog creatieve voorbeelden bezig. Wij willen dergelijke impulsen via deze rubriek meer bekendheid geven. Bijdragen zijn dus steeds welkom.

Met dank aan Christel Lippevelde en Hans Keymeulen, leerkrachten in het Sint-Maarteninstituut te Aalst, voor de informatie en de foto's.

**Vijfde suggestie:
samenwerking tussen school en CLB als een 'kansrijke' uitdaging**

Marie-Paule Gavel die vanuit het VCLB ook lid is van de diocesane werkgroep 'Armoede en Onderwijs' schreef een interessante bijdrage die de aanzet kan zijn voor een constructieve reflectie en een boeiend gesprek binnen de eigen schoolcontext.

Naar aanleiding van de studiedag van 18 februari 2006 van de Beweging van Mensen met een Laag Inkomen en Kinderen kwam de vraag naar wat het CLB heel concreet doet voor gezinnen en leerlingen die in armoede leven en waarvoor leraren op het CLB een beroep kunnen doen.

Als inleiding citeer ik een paar artikels uit het CLB-decreet:

"Art. 6: Bij het vervullen van die opdracht:

3° ...dragen het centrum, de school en de ouders een gezamenlijke verantwoordelijkheid;

6° handelt het centrum gratis en discreet;

8° heeft het centrum bijzondere aandacht voor bepaalde opdrachten in bepaalde groepen en voor de leerlingen die door hun sociale achtergrond bedreigd worden in hun ontwikkeling en leerproces;

9° ontwikkelt het centrum een deontologische code die onder andere het onafhankelijk optreden van de personeelsleden waarborgt.

Art. 12 Het centrum gaat in op elk verzoek van een ouder of leerling, behorende tot een school die door het centrum wordt begeleid ..."

In de omkadering van deze mooie woorden gedijt het persoonlijke engagement van vele medewerkers. Het CLB biedt hulpverlening in de meest discrete vorm, namelijk geïntegreerd in de zorg voor alle leerlingen. Discretie heeft soms het nadeel dat het weinig gekend is. Maar ook de armoede is vaak onzichtbaar.

Op zoek naar een antwoord heb ik een oproep gedaan bij collega's en hen gevraagd een korte schets te geven van wat zij zelf persoonlijk doen voor ouders en leerlingen die in armoede leven. Binnen de week kreeg ik een antwoord van 34 collega's verpleegkundigen, artsen, maatschappelijk werkers, psychologisch assistenten, psychologen en pedagogen.

Wat volgt is een greep uit een brede waaier van activiteiten.

Wij kunnen echter de zorg van ouders, leerlingen en leraren niet overnemen. We kunnen ten hoogste een ladder aanbieden en blijven steunen. Daarom werken we op maat van de mensen en proberen bereikbaar te zijn voor allen door zichtbaar aanwezig te zijn op de scholen.

Prioritair werken voor kwetsbare groepen vraagt echter dat we keuzes maken. Extra aandacht voor leerlingen en ouders die het moeilijk hebben, vraagt een grote tijdsinvestering maar het is echt de moeite waard.

Vraag 1: Waarvoor kunnen **ouders** die in armoede leven op mij als CLB-medewerker een beroep doen?

Wegwijs maken in de vaak moeilijke wereld van sociale voorzieningen zoals:

- de sociale wetgeving, het Vlaams Fonds, kinderbijslag, terugbetaling door het RIZIV, het OCMW, het centrum van Kind en Gezin, revalidatiecentra enz.
- Maar ook informatie over speel-o-theken, speelpleinwerking, jongerenwerking...
- De CLB'er gaat ook vaak de 1^e maal mee of regelt een afspraak,
- vult met ouders de nodige papieren in,
- 'her-taalt' en verduidelijkt de boodschap van andere diensten,
- verzorgt de follow-up, belt eens om te vragen hoe het gaat,
- zorgt dat externe begeleiders het niet te vlug opgeven,
- bespreekt/stelt alternatieven voor dure, extra-scolaire begeleiding bv. logopedie
- of geeft extra uitleg over zaken die moeilijk te begrijpen zijn.

Het CLB biedt opvoedingsondersteuning in de praktijk door:

- tijd te nemen om naar de vragen, wensen en verwachtingen van de ouders te luisteren en samen na te denken in hun taal hoe zij de beleving van hun kind zien, nu en in de toekomst,
- een gratis luisterend oor te zijn, hulp en advies te geven zonder ellenlange wachtlijsten.
- gratis een cursus opvoedingsondersteuning te geven voor ouders van kleuters met heel eenvoudige en concrete tips,
- ouders aan te moedigen in hun actieve betrokkenheid bij het schools functioneren en welbevinden van hun kind,
- tijdelijke gezinsondersteuning te bieden,
- of bemiddelen bij de school in verband met schoolkosten

Schoolloopbaanbegeleiding en oriëntering op maat:

- bv. 3 ouderbijeenkomsten i.p.v. één teneinde zoveel mogelijk ouders te bereiken.
- bij heroriëntering alle (soms 4) scholen met ouders en kind bezoeken en begeleiden,
- wegwijs maken in de onderwijsstructuur,
- met ouders, individueel, een leertraject bespreken dat hun kind de beste toekomstkansen biedt.

"Een gezonde geest in een gezond lichaam".

Heel veel tijd en energie gaan naar vaccinaties. Dit houdt in:

- Informeren, motiveren, opvolgen, in orde brengen en gratis aanbod van vaccins;
- bellen, schrijven, huisbezoeken, tolk zoeken om ouders duidelijk te maken dat vaccineren noodzakelijk is en dat ze er gebruik moeten/mogen van maken.

Preventieve gezondheidszorg:

- informatie en demonstratie over besmettelijke ziekten (luizen), hygiëne, voeding,
- wegwijs in de medische hulpverlening (financiële tegemoetkomingen) en stappen met de ouders zetten,
- ingaan op vragen over hun kinderen en adviezen allerlei,
- doorverwijzing naar specialisten.

Drempel-loos nabij zijn en op maat van de mensen:

- ouders die het moeilijk hebben mogen rekenen op extra ondersteuning.
- ouders mogen steeds zelf en rechtstreeks contact opnemen met het CLB.
- de CLB-medewerkers nemen ook zelf contact met de ouders, er wordt veel getelefoneerd, velen gaan op huisbezoek als mensen zich niet kunnen verplaatsen, gaan vaak met de ouders mee om hen wegwijs te maken, tolken worden voorzien, bellen naar de ouders om te horen of het lukt...
- om zoveel mogelijk ouders te bereiken die het nodig hebben, is de samenwerking met de school essentieel. Leraren vangen vaak de eerste signalen, zijn onze oren en ogen...

Vraag 2: Waarvoor kunnen **leerlingen** uit gezinnen die in armoede leven op het CLB rekenen?

De antwoorden op deze vraag slaan vooral op de werking met oudere leerlingen. Voor begeleiding van leerlingen jonger dan 14 jaar is de goedkeuring van de ouders nodig, oudere leerlingen mogen zelf om begeleiding vragen.

CLB'ers bieden hulpverlening op school door:

- bereikbaar te zijn zonder ellenlange wachtlijsten,
- tijd te nemen voor vragen van leerlingen, wensen, verwachtingen, twijfels, verdriet, informatie, hun beleving nu en in de toekomst.
- discreet te zijn: geïntegreerd in de begeleiding van alle leerlingen, niet in een uitzonderingspositie. Jongeren willen erbij horen en zijn zoals de anderen,
- het organiseren van de interne zorg op school,
- of door zelf de therapeutische begeleiding op te nemen voor hen die bv. afhaken in de Diensten voor Geestelijke Gezondheidszorg omwille van taal en cultuur

CLB-ers bieden sociaal-emotionele ondersteuning door:

- gratis training te geven in sociale vaardigheden (op het CLB) en faalangst (in 2 scholen)
- kortdurende leerlingenbegeleiding gezien privé-therapie of therapie in CGZ financieel of praktisch niet haalbaar zijn
- jongeren te ondersteunen om een diploma te halen: studiebegeleiding, aanmoedigen om vol te houden ondanks moeilijke omstandigheden, geloven in hun kunnen, aanmoedigen als er onbegrip is van leerlingen, leerkrachten...
- te bemiddelen bij misverstanden tussen jongerencultuur en schoolcultuur, tussen jongeren en thuis,

- leerlingen met problemen in het gezin (echtscheiding, hoederecht...) te begeleiden,
- en gesprekken met leerlingen rond welbevinden op school en thuis (bv. met het Gardenerspel of de Doos vol Gevoelens)
- selectieve onderzoeken op vraag van de leerlingen zelf,
- wegwijs in de sociale hulpverlening, bv. het JAC, het OCMW.

Schoolloopbaanbegeleiding aanbieden door:

- zorgzame informatie en begeleiding bij oriëntering,
- testen indien nodig i.f.v. logopedie, revalidatie enz.
- bezoek aan scholen, eventueel mee te gaan als de leerling of de ouders hierom vragen omwille van de taal of de problematiek.

De begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden opvolgen door:

- leerlingen o.a. persoonlijk thuis op te zoeken of te bellen via GSM
- en aandacht en tijd te besteden aan heel de problematiek die schuilgaat achter het spijbelen.

Een preventieve gezondheidszorg garanderen door:

- info te geven over gezonde voeding en leefgewoonten + tijdelijke begeleiding van individuele leerlingen (gewicht, hygiëne),
- informatie en begeleiding te geven rond relaties en seksualiteit,
- informatie en begeleiding omtrent chronische pijnklachten waarvoor ouders niet naar een arts kunnen,
- extra opvolging van visus, gehoor, lengte en gewicht
- en extra aandacht te geven aan een duidelijke en goede communicatie, degelijke informatie via persoonlijke gesprekken op vraag of tijdens een spreekuurtje op school of via huisbezoeken.

Vraag 3: Waarvoor kunnen **leraren**, zorgcoördinatoren/leerlingenbegeleiders op het CLB beroep doen voor leerlingen uit arme/kansarme gezinnen?

Wanneer de communicatie met de ouders wat moeilijker verloopt, kan het CLB :

- met de leraar een oudercontact voorbereiden,
- informatie geven over andere culturen,
- samen zoeken naar eenvoudige en begrijpbare taal,
- samen met de school afspreken hoe men drempelverlagend kan werken, bv. door vereenvoudigde brochures, begrijpbare schoolreglementen,
- met de leraar op huisbezoek gaan

Het CLB kan structurele ondersteuning en vorming bieden, bv.

- vorming aan kleuterleidsters rond sociale vaardigheden
- over de verbondenheid tussen ouders en kinderen en de loyaliteiten die hen bindt,
- hoe omgaan met signalen en moeilijkheden in gezinnen,
- met leraren de realiteit achter de schoolresultaten zien,
- hoe de communicatie tussen leerlingen en leraren bevorderen zodat de afstand tussen beiden kleiner worden,
- vorming rond gespreksvaardigheden,
- informatie over de sociale kaart.

Ondersteuning bieden bij begeleiding van leerlingen:

- handelingsplannen op maat van de leerling en de gezinscontext,
- de spijbelproblematiek benaderen vanuit de sociale context.

Gezondheidszorg op school ondersteunen door:

- informatie
- begeleiding (materiaal en tips) rond seksuele voorlichting, tandhygiëne, gezonde voeding enz.
- huisbezoeken m.b.t. hygiëne, voeding, opvolging van doorverwijzingen, contacten met artsen.

Addendum: het **CLB-Centrum** en de kracht van de teams.

- op het wekelijks multidisciplinair overleg kunnen medewerkers met hun vragen terecht en wordt er samen gezocht naar mogelijke alternatieven.
- de overleggroep 'Kansen' en de coördinator voor Gelijke Kansen zorgen voor een vlotte algemene informatiedoorstroming en organiseren ieder jaar de Studiedag Gelijke Kansen voor alle medewerkers waarbij de verkenning van de Sociale Kaart in Gent centraal staat.
- de overleggroep 'Communicatie met ouders die het moeilijk hebben' werkt aan een uitnodigende folder voor alle ouders, een eenvoudige presentatie van het CLB, het 'her'talen van moeilijke brochures voor ouders en werkt aan een eenvoudige handleiding voor leerkrachten over communicatie met ouders.
- CLB-mensen participeren actief aan overlegmomenten met netwerk-partners zoals de werkgroep 'Kansen' van het Lop, de overleggroep van de stad Gent 'Leerplichtbegeleiding', diocesane werkgroep Armoede en Onderwijs, Overleg SIF-brugfiguren project, de werkgroep Partners in Onderwijs van de Beweging van Mensen met een Laag Inkomen en Kinderen en nog veel andere 'netwerk-partners'. Deze rij zou te lang worden en is geen specifiek onderwerp geweest van deze bevraging.

Ik besluit graag met een paar persoonlijke bedenkingen van CLB-medewerkers:

We werken op maat van mensen en zijn bereikbaar voor allen.

Het blijft belangrijk dat wij zichtbaar aanwezig zijn op de scholen, niet alleen op oudercontacten maar ook op informele momenten zoals op schoolfeesten zodat ouders zien dat we aanspreekbaar zijn voor hen en dat we luisteren naar hun bekommernissen en zorgen. Hoe groter onze aanwezigheid, hoe gemakkelijker mensen op ons beroep doen, zowel leerlingen als ouders en leerkrachten.

We geloven in een begeleiding die streeft naar emancipatie. Maar indien nodig zetten we zelf stappen naar de mensen toe.

Onze werking is geënt op de werking van scholen en het partnerschap met elke leraar. Een toekomst voor elk kind is een gezamenlijke zorg, elk met eigen deskundigheid, opdracht en kansen. Voor sommige kinderen en hun ouders zal het altijd iets meer moeten zijn.

We moeten blijven werken aan onze eigen basishouding en ons ook bewust blijven van onze eigen context die vaak belemmerend werkt. Het is een kwestie van 'zijn' en niet van theorieën en dogmatische principes.

Authenticiteit en oprechte betrokkenheid moet een blijvende zorg zijn voor elke CLB-medewerker.

In een sfeer van veiligheid en vertrouwen komt ruimte vrij om te groeien, de armoede voorbij.

En blijven geloven!

Dit plaatje is niet af en zal nooit af zijn. Wat vandaag was, is morgen weer nieuw. Omdat mensen nooit af zijn, omdat leerlingen groeien en evolueren, omdat ouders steeds zoekend hun best doen in een razendsnelle veranderende maatschappij, omdat leraren steeds opnieuw worden uitgedaagd, omdat wij steeds lerend zijn. Het 'veranderende' zit in al die kleine dingen.

Met dank aan Annemie, Lies, Kathleen, Iris, Hilde, Paul, Nancy, Ilse, Brigitte, Marc, Ann, Jo P., Mieke, Luc, Roosmarijn, Anne, Jo L., Barbara, Chantal, Greet, Chris, Nancy R., Muriel, Thérèse, Leen, Lieve, Wim, Kristin, Cornelia, Nancy D., Vivianne, Chris, Elke e.a.

**Zesde suggestie:
alternatieve vakantiemogelijkheden
voor kansarme leerlingen en gezinnen**

Het concept 'brede school' wint stilaan veld, samenwerkingsverbanden tussen verschillende partners in en om de school kunnen de draagkracht vergroten en een belangrijke meerwaarde betekenen in de zorg voor kwetsbare groepen. Vaak zijn er talloze interessante initiatieven voorhanden maar zijn deze te weinig bekend bij de doelgroep en de school. Daarom is informatie hierover onontbeerlijk en dient deze verspreid te worden langs velerlei kanalen. Deze rubriek wil daar ook toe bijdragen. In het vooruitzicht van de komende zomermaanden geven we daarom een toelichting bij enkele interessante 'vakantiekansen' voor minderbegoede leerlingen en hun ouders.

Taalkampen vzw ROELAND

Deze vakantieformule biedt via het Sociaal Fonds Remi De Paepe de mogelijkheid tot deelname aan een taalvakantie Frans of Engels (van één of twee weken) tijdens de paas- of zomervakantie in Wallonië, Frankrijk of Engeland. De deelnemingsvoorwaarden worden aangepast aan de noden van het gezin.

Talentvolle en gemotiveerde jongeren uit de eerste graad van het secundair onderwijs die beantwoorden aan de GOK criteria komen in aanmerking. Aanvraagformulieren voor tussenkomst van het Sociaal Fonds 2006 kunnen verkregen worden op het secretariaat vzw Roeland Krijgslaan 18 9000 Gent tel. 09 221 60 44 . Het voordragen van kandidaten wordt gemotiveerd en besproken met de coördinator van het fonds Dirk Durant (brugfiguur@telenet.be)

Kinderkampen, tiener- en gezinsvakanties met vzw PIRLEWIET

Pirlewiet VZW is een organisatie die al sinds 1987 aan de weg timmert om ook aan de armsten uit onze samenleving de kans te bieden op vakantie te gaan. Voor de deelnemers aan deze vakanties is het dagelijkse leven een voortdurende strijd om te overleven. Financiële moeilijkheden zijn niet de enige barrière. Vaak voelen deze mensen zich niet thuis binnen het klassieke vakanciecircuit: er zijn opvoedingsproblemen met de kinderen, het hippe badpak ontbreekt, wat doe je op vakantie? En toch hebben zij, gegeven hun dagelijkse moeilijkheden, nog meest van al nood aan en recht op vakantie.

"Vakantie, ook voor ons!" slaat niet alleen op de deelnemers, maar ook op de monitoren. Samen op vakantie leert men als vrijwilliger veel over de moeilijkheden waarmee armen geconfronteerd worden. Mensen uit "twee werelden" groeien tijdens zo'n vakantie naar elkaar toe. Er groeit wederzijds begrip. Vanuit 18 jaar ervaring zijn er heel wat inzichten gegroeid in verband met het op vakantie gaan met de armste gezinnen en kinderen. Het is relevant om deze kennis ook door te geven aan al wie begaan is met mensen die in armoede leven. Hopelijk kan er zo ook meer begrip groeien voor de leefwijze van mensen die in armoede leven.

Vakanties in samenwerking met BWB

In 2003 besloot Pirliewiet om de opgedane kennis en ervaringen rond vakantie voor en met armen te delen met de dienst Begeleid Wonen Brussel. Er werd een samenwerkingsverband opgestart. Dit omvat hulp bij de organisatie, inschrijvingen, financiering en begeleiding van twee kleinschalige vakanties: één voor vijf à zes gezinnen met jonge kinderen en één voor een twintigtal volwassenen zonder kinderen. Aldus kon tevens een leemte aangevuld worden in het aanbod van Pirliewiet.

Informatie in verband met de deelnemingsvoorwaarden, data, getuigenissen, werkwijze... is allemaal terug te vinden op www.pirliewiet.be of bij het secretariaat van de vzw in Gent, Sint-Salvatorstraat 30, tel 09 269 23 48, fax 09 269 23 49, info@pirliewiet.be.